

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

AYŞEGÜL SEVENGİN VE TUĞRUL SEVENGİN BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2014/20165)

Karar Tarihi: 19/7/2017

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başkan : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Serruh KALELİ
Hicabi DURSUN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Raportör Yrd. : Halil İbrahim DURSUN
Başvurucular : 1. Ayşegül SEVENGİN
2. Tuğrul SEVENGİN
Vekilleri : Av. Bahri Bayram BELEN
Av. Ali PEHLİVAN
Av. Emel ATAKTÜRK SEVİMLİ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru; askerlik hizmeti sırasında ateşli silah yaralanması sonucu ölüm olayının meydana gelmesi ve bu ölüm olayına ilişkin etkili bir ceza soruşturması yürütülmemesi nedenleriyle yaşam hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 24/12/2014 tarihinde yapılmıştır.
3. Başvuru, başvuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmuştur.
4. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.
5. Bölüm Başkanı tarafından başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmiştir.
6. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, başvuru hakkında görüş sunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

7. Başvuru formu ve ekleri ile soruşturma dosyasının içeriğinden tespit edilen ilgili olaylar özetle şöyledir:
8. Başvurucular, 3. Jandarma Eğitim Tabur Komutanlığı Hizmet ve Muhafız Bölük Komutanlığı (Ezine/Çanakkale) emrinde asker iken 2/3/2014 tarihinde yaşamını yitiren 1984 doğumlu Cihan Sevingin'in anne ve babasıdır.

A. Cihan Sevengin'in Askere Alınması ve Ölümü

9. Başvurucuların oğlu Cihan Sevengin 10/4/2013 tarihinde askere sevk edilmiş ve 12/4/2013 tarihinde Bornova 10. Jandarma Eğitim Alay Komutanlığına teslim olmuştur. Cihan Sevengin, eğitim birliğine katılmasından sonra bölük komutanı ile yaptığı görüşmede ailevi ya da şahsi herhangi bir sorununun bulunmadığını belirtmiştir.

10. İzmir/Bornova'daki askerlik eğitimini 20/7/2013 tarihinde tamamlayan Cihan Sevengin, yedi gün izin kullanmış ve akabinde usta birliğine teslim olmuştur. Cihan Sevengin 30/7/2013 tarihli Erbaş ve Er Bilgi Formu'nda sorulan "*Ailesinde ve/veya yakın akrabalarında ruhsal ya da fiziksel yönden bir rahatsızlığı olan var mı? Ailesinde ve/veya yakın akrabalarında intihar ya da intihara teşebbüs eden var mı? Daha önce geçirdiği önemli bir fiziksel rahatsızlık, ameliyat var mı? Daha önce geçirdiğini herhangi bir ruhsal rahatsızlık var mı? Tedavi amaçlı sürekli olarak kullandığı ilaç var mı?*" şeklindeki sorulara "*Hayır*" cevabını vermiştir. Cihan Sevengin sadece "*Sürekli bir rahatsızlığı var mı?*" sorusuna "*Evet*" cevabını vermiş ve açıklama kısmında rahatsızlığının "*bel fitiği*" olduğunu belirtmiştir.

11. Cihan Sevengin 20/9/2013 tarihinde, verilen görevi yerine getirmediğinden bahisle bir hafta izin kullanmama disiplin cezası ile tecziye edilmiştir. Cihan Sevengin savunmasında, rahatsızlığından ve nöbet saatlerinin denk düşmemesinden dolayı görevlerini yerine getiremediğini belirtmiştir.

12. Cihan Sevengin 2/3/2014 tarihinde 04.00-06.00 saatleri arasında nizamiye nöbetçisi olduğu için anılan yerdeki nöbet kulübesine gitmiş ve nöbet tutmaya başlamıştır. Aynı yerde 06.00-09.00 saatleri arasında nöbetçi olan J. Er O.K., nöbet değişimi için nöbet kulübesine girdiği sırada Cihan Sevengin'i vurulmuş bir vaziyette görmüştür. Bunun üzerine Ezine Devlet Hastanesine kaldırılan Cihan Sevengin, burada yapılan müdahalelere rağmen kurtarılamayarak yaşamını yitirmiştir.

B. Ceza Soruşturması Süreci

1. Soruşturma Kapsamında Yapılan İlk İşlemler ve Alınan Raporlar

13. Saat 07.30 sıralarında kendisine bilgi verilen K.K.K. 2'inci Kolordu Komutanlığı Askerî Savcılığı (Askerî Savcılık) nöbetçi Askerî Savcısı, olay yeri inceleme ekibinin olay yerine yönlendirilmesini istemiş; ardından kendisi de saat 09.00 sıralarında yola çıkarak saat 11.00'de olay yerine intikal etmiştir.

14. Askerî Savcı'nın emir ve talimatları doğrultusunda olay yeri incelemesi gerçekleştirilmiş, bu kapsamda maktulün ellerinden ve elbiselerinden svaplar alınmış, olay yerinin krokisi çizilmiş ve fotoğrafları çekilmiştir. Olay yerinde bulunan 650269 seri numaralı G-3 piyade tüfeği ile diğer deliller muhafaza altına alınmıştır.

15. Olay yerinde Cihan Sevengin'e ait olduğu değerlendirilen bir not bulunmuştur. Not bulunan kâğıtta şunlar yazılıdır:

"Üstümdeki eşyalar ve dolabımdakiler ve valizlerim A.U. - Hoca - Okan ya da K.Ç.ye emanet. Lütfen yerine ulaştırın. Hakkınızı helal edin. Çoktur banyo yapmadım ve bağırsaklarım çalışmıyo ve çok para yedim. (imza)"

16. Olay yeri incelemesi bittikten sonra ölü harici muayenesine geçilmiştir. Ölü muayenesi işlemine göre cesedin göğüs bölgesinin üst tarafında sol yanda 4x2,5 cm genişliğinde ateşli silah yaralanmasına bağlı lezyona rastlanmıştır. Cesedin sırt bölgesinde ise 2x1,5 cm boyutlarında ateşli silah yaralanmasına bağlı lezyon tespit edilmiştir. Ölü harici muayenesi işlemine katılan Aile Hekimi Uzmanı M.A.Z. ile Aile Hekimi S.B. ölü harici muayene bulgularını şöyle değerlendirmiştir:

"(...)Tam kesin olmamakla birlikte sırttaki lezyonun küçük göğüs ön yüzdeki lezyonun büyük ve parçalı olması nedeniyle ön lezyonun çıkış, sırttaki lezyonun ise giriş deliği ile uyumlu olduğu, ancak adli tabiplikçe yapılacak ayrıntılı inceleme neticesi kesinleştirileceği kanaatini bildiririm."

17. Bu değerlendirmeler üzerine Askerî Savcı, kesin ölüm sebebinin tespiti için klasik otopsi yapılmasına karar vermiştir. Bunun üzerine 3/3/2014 tarihinde Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesinde klasik otopsi işlemi gerçekleştirilmiştir. Klasik otopsi işlemi sonucunda hazırlanan 2/4/2014 tarihli raporun ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

1. Göğüs orta hattın 2 cm solunda, sol meme başı hizasında 3,5x3 cm.lik etrafında özellikle alt medial bölgede yoğunlaşan yanık izleri ve is bulunan ateşli silah mermi çekirdeği giriş yarası,

2. Sol scapuler bölge alt orta kısımda 1,8x1,3 cm ateşli silah mermi çekirdeği çıkış yarası görüldü.

"(...)

Haricen 1 no.da tarif edilen yerden giren ateşli silah mermi çekirdeğinin sağ atrium ve sağ ventriküler üst kısmı ile sol atrium ve ventrikülü parçalayarak sol akciğer üst lobunun kardiyak yüzünden girip lateral yüzünden çıkıp sol arka aksiler hattın 4-5. kotlar arasından haricen 2 noda tarif edilen yerden vücudu terk ettiği görüldü.

SONUÇ

"(...)

1. Morg İhtisas Dairesi Acil Toksikoloji laboratuvarının raporuna göre; kanda alkol (etanol ve metanol) bulunmadığı, kanda ve idrarda aranan maddelerin (uyutucu, uyuşturucu maddeler dahil) bulunmadığı,

2. Kişinin vücuduna 1 (bir) adet ateşli silah mermi çekirdeği isabet etmiş olup, oluşturduğu yaralanmanın tek başına öldürücü nitelikte olduğu,

3. Ateşli silah mermi çekirdeği giriş deliği cilt-cilt altı bulgularına göre atışın bitişik atış mesafesinden yapılmış olduğu,

4. Cesetten mermi çekirdeği elde edilmediği,

5. Kişinin ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kosta ve skapula kırıkları ile birlikte iç organ yaralanmasından gelişen iç kanama sonucu meydana gelmiş olduğu kanaatini bildirir rapordur."

18. Cihan Sevengin'in sağ ve sol el avuç içi ile el üstlerinden alınan svaplar üzerinde Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı Kimyasal İnceleme Laboratuvarı tarafından atış artığı analizi yapılmıştır. Hazırlanan 28/8/2014 tarihli uzmanlık raporuna göre Cihan Sevengin'e ait svapların tümü üzerinde atış artıkları tespit edilmiştir. Cihan Sevengin'e ait hücum yeleği ile kapüşonlu kazağında da atış artıkları bulunmuştur. Hazırlanan 28/8/2014 tarihli uzmanlık raporunda ayrıca Cihan Sevengin'e ait kapüşonlu kazağın göğüs bölgesinde bir adet delinmenin olduğu, kazağın bu bölgesinde tespit edilen atış artıklarının dağılımı ve yoğunluğu dikkate alındığında yapılan atışın bitişik atış olduğunun değerlendirildiği belirtilmiştir.

19. Olay yeri incelemesi neticesinde muhafaza altına alınan Cihan Sevengin'e ait 650269 seri numaralı G-3 marka silah ile kovan ve mermi çekirdeği, gerekli tetkiklerin yapılması amacıyla Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı Balistik İnceleme Laboratuvarına gönderilmiştir. Balistik İnceleme Laboratuvarının 1/4/2014 tarihli uzmanlık raporunda, 650269 seri numaralı silahın ateş etmesine mani mekanik herhangi bir arızasının bulunmadığı, deneme amaçlı yapılan atışlarda silahın çap ve tipine uygun fişekleri

patlattığının görüldüğü, incelenmek için gönderilen 7.62x51 mm çap ve tipindeki bir adet kovanın 650269 seri numaralı tüfek ile atılmış olduğu tespitleri yapılmıştır.

20. Askerî Savcılık, olay yerinde bulunan intihar notunun müteveffanın elinden çıkıp çıkmadığının tespit edilmesi amacıyla da araştırmalar yapmıştır. Askerî Savcılık, intihar notu ile Cihan Sevengin'e ait el yazı örneklerini içeren diğer bazı belgeleri Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı El Yazısı ve Doküman İnceleme Laboratuvarına göndermiş ve intihar notunun Cihan Sevengin'e ait diğer yazılarla mukayese edilmesini ve nihayetinde bir rapor tanzim edilerek Askerî Savcılığa gönderilmesini talep etmiştir. El Yazısı ve Doküman İnceleme Uzmanları A.A. ile B.G. tarafından hazırlanan 21/4/2014 tarihli uzmanlık raporunda, gönderilen yazı örnekleri üzerinde inceleme ve karşılaştırmalar yapıldığı belirtilmiş, yapılan bu incelemeler neticesinde intihar notunun Cihan Sevengin'in elinden çıktığı kanaatine varıldığı bildirilmiştir. Raporda ayrıca intihar notu üzerindeki imzanın da Cihan Sevengin'in el ürünü olduğu ifade edilmiştir.

2. Müşteki ve Tanık Sıfatıyla Dinlenen Kişilerin Beyanları

21. Başvuruculardan Tuğrul Sevengin, Askerî Savcı huzurunda verdiği 26/3/2014 tarihli ifadesinde özetle oğlu ile en son olayın gerçekleştiği günden on gün kadar önce telefonla konuştuğunu, bu konuşmada herhangi bir anormallik sezmediğini, oğlunun konuşmasının neşeli olduğunu belirtmiştir. Başvurucu ifadesinde ayrıca oğlunun ailevi ya da maddi bir sorununun bulunmadığını, askere gitmeden önce oğlunun ne intihara teşebbüsünün ne de bu yönde bir söyleminin söz konusu olduğunu, bildiği kadarıyla iki sene kadar görüştüğü kız arkadaşından askere gitmeden yaklaşık altı ay önce ayrıldığını, oğlunun sürekli olarak kullandığı bir ilacın olmadığını, sadece belinde fitik olduğunu, bu kapsamda iki kez fizik tedavi gördüğünü, hastalığının büyük ölçüde azaldığını ancak askerlikte nüksettiğini, Cihan'ın kendilerine iki büklüm nöbet tutmak zorunda kaldığını söylediğini, bu sağlık probleminden dolayı üç kez revire giden oğlunun hastaneye sekinin yapılmadığını, tezkeresine yirmi gün kalan bir kişinin intihar etmesinin soru işaretleri oluşturduğunu, ayrıca olayın gerçekleştiği kulübenin karşısında başka bir kulübe daha olduğunu, o kulübenin nöbetçisinin olay günü nöbete gelmemiş olduğunu, o asker nöbete gelseydi belki de olayın gerçekleşmeyeceğini belirtmiştir.

22. Askerî Savcı, Cihan Sevengin'li vurulmuş vaziyette ilk gören J. Er O.K. ile diğer bazı askerlerin olay günü ifadelerini almıştır. Jandarma Er O.K.nin ifadesi şöyledir:

"Ben 06.00-09.00 Geyikli Nizamiye nöbetçisiydim. Nöbet yerine gittiğimde nöbet kulübesinde karanlık olduğu için benden önce nöbetçi olan müteveffayı göremedim. O esnada değişim aracı da bazen nöbetçiler değişim aracı geç geldiği için nöbet yerini terk ettikleri için gitmiş olabileceği düşüncesiyle nöbet yerinden ayrıldı. Ben daha sonrasında kulübenin içine ayrıntılı bir şekilde baktığımda içeride, müteveffa kapı açıldığı zaman yüzü bana doğru, yani kapıya doğru, sırt kısmı da duvara yaslı bir şekilde yerde kanlar içinde yatıyordu, aynı zamanda tüfeğinin dipçığı de iki bacağının arasında, namlusu da göğüs kısmına doğru dönüktü. Elleri de tüfeği tutar vaziyeteydi. Nabzını tuttuğumda nabzı atmıyordu. Ben nöbet değişim aracına arkadan seslendim fakat beni duymadı. Devam etti, bunun üzerine iki adet havaya manevra fişğini ateşledim. Yine bir müddet kimse gelmeyince kendim müdahale etmek istedim. Bu esnada revirde bulunan ambulans ve 112 ambulansı olay yerine geldi. Tüfeği tetik kısmından değil, üst kısmından tutarak kenara aldım. Bundan sonra müdahale edildi. Soruldu.

TANIK CEVABEN: Müteveffayı nöbetlerden dolayı tanırım. Bana anlattığı özel bir problemi yoktu, fakat içine kapanık bir arkadaştı. Yaşça da bizden epeyce büyüktü. Çok iyi karakterli bir arkadaşımızdı. Neden intihar ettiğini bilemiyorum. Tek bildiğim içine kapanık bir arkadaşımızdı, kimseye sıkıntısını anlatmazdı. Komutanları tarafından da dövüldüğüne veya hakarete uğradığına şahit olmadım."

23. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan A.U.nun ifadesi şöyledir:

"Ben Cihan'ı acemi eğitiminden beri, yani 12 aydır tanıyorum. Kendisi içine kapanık, dertlerini pek anlatmayan biriydi, ancak herkes onu severdi, babacan bir insandı. Kendisiyle ara sıra da olsa dertleşirdik. Bana bir gün bir kızdan bahsetti. Askere gelmeden önce kızı sevmiş, ancak kız başkasıyla evlenmiş, askerdeyken de kız Cihan'ı bir iki kez aramış, o sebeple morali genelde bozuktu, bazen de konuştuğumuzda bu hayat çok sıkıcı, artık yaşamak benim için anlamsız geliyor diyordu, bundan başka bir şey bana söylemedi. Cihan iki yıllık üniversite okumuş, gemi kaptanıydı, ancak belinde fitik olduğu için kaptanlık yapamıyordu. Cihan sürekli turnağı ile eti arasındaki yeri yiyordu. Başka herhangi bir sağlık sorunu olup olmadığını bilmiyorum. Ailesi ile de bir problemi yoktu, yanlış biliyorsam maddi bir sıkıntısı da yoktu. Soruldu.

TANIK CEVABEN: Cihan'ın komutanlarla veya asker arkadaşlarla herhangi bir sıkıntısı yoktu kendisi sevilen biriydi."

24. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan K.K.nin ifadesi şöyledir:

"Müteveffayı aynı koşu da olmamdan dolayı tanıyorum. İçine kapanık bir arkadaşımızdı. Sessiz sakin birisiydi. Bir sıkıntısı olduğu halinden belliydi fakat bizimle paylaşmazdı. Sorduğumuz zaman bir problemi olmadığını söylüyordu. Ben aynı zamanda müteveffanın nöbet bitim saatinde bir sonraki nöbetçileri getiren aracın şoförüydüm. Nöbetçiler araç geç geldiği için bazen bizi beklemeden kendileri yürüyerek koşu alanına gidiyorlardı. Ben de nöbet yerine gittiğimde etrafta kimseyi göremeyince 06.00-09.00 nöbetçisini bırakarak nöbet yerinden uzaklaştım. Bir müddet sonra ben benzinlik nöbet kulübesinin oradayken iki adet manevra fişeği sesi duydum. Sesin geldiği yerin Geyikli Nizamiye nöbet yeri olduğu söylenince ben de olay yerine gittim. Soruldu.

TANIK CEVABEN: Ben olay yerine intikal ettiğim anda bıraktığım nöbetçi arkadaş bizi bekler pozisyonda kulübenin dışında bekliyordu, o esnada kendisi 112'yi aramış. Ben kötü olduğum için müteveffaya bakamadım, bu sebepten dolayı ben müteveffaya bakamadım, revire giderek ambulans çağırdım."

25. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan diğer askerler de genel olarak Cihan Sevengin'in içine kapanık ve sıkıntılarını kimse ile paylaşmayan bir asker olduğunu belirtmişlerdir.

3. Soruşturma Kapsamında Yapılan Diğer Araştırmalar

26. Askerî Savcılık, Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ile çeşitli yazışmalar yapmış ancak Cihan Sevengin'in kullandığı cep telefonu üzerinde yapılan incelemede ve telefonun Telekomünikasyon İletişim Başkanlığından alınan dökümlerinde delil değeri taşıyabilecek bir bilgiye ulaşamamıştır.

27. Askerî Savcılık, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığına ve Türk Eczacıları Birliğine müzakereler yazarak Cihan Sevengin'in 1/10/2013 ile 2/3/2014 tarihleri arasında kullanmış olduğu ilaçların isimlerinin bildirilmesini istemiştir. Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ve Türk Eczacıları Birliği tarafından gönderilen cevap yazılarında söz konusu tarihler arasında Cihan Sevengin adına bir kayıt olmadığı belirtilmiştir.

28. Askerî Savcılık, Cihan Sevengin'in askerlik şahsi dosyasını da soruşturma dosyasına eklemiş ve bu dosyayı da incelemiştir.

4. Soruşturma Sonucunda Verilen Karar

29. Askerî Savcılık, soruşturma kapsamında elde ettiği tüm verileri değerlendirerek Cihan Sevengin'in ölümünde herhangi bir kişiye atfı kabil kusur ve ihmal bulunmadığı kanaatine varmış; 17/9/2014 tarihli ve E.2014/250, K.2014/214 sayılı karar ile kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir.

30. Başvurucular 10/10/2014 tarihli dilekçelerinde özetle Askerî Savcı'nın nöbet bitiminden tam bir buçuk saat sonra olay yerine intikal ettiğini, delillerin karartılmaması için gerekli tedbirlerin alınmadığını, soruşturma ile ilgili bir kısım belgenin kendilerine verilmediğini, merminin giriş ve çıkış yeri ile ilgili olarak otopsi raporu ile ölü harici muayenesindeki değerlendirmelerin birbiri ile çeliştiğini, intihar notu ile ilgili araştırmaların yetersiz olduğunu, bel fıtığı olan birine iki saat nöbet tutturulmasının vahim bir hata olduğunu belirterek kovuşturmayaya yer olmadığı kararına itiraz etmiştir.

31. Kovuşturmayaya yer olmadığına dair karara yapılan itiraz, K.K.K. 5'inci Kolordu Komutanlığı Askerî Mahkemesinin (Askerî Mahkeme) 10/11/2014 tarihli ve 2014/1447 sayılı kararı ile reddedilmiştir. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"(...)

Olayın Askeri Savcılığa bir buçuk saat sonra bildirilmesinin delillerin yeterince toplanmadığı veya delillerin yok edildiği sonucunu doğurmaya yeterli olmadığı ortadadır. Zaten delillerin karartıldığı veya yok edildiğine dair bir bulgu da mevcut değildir.

Müteveffanın şahsi dosyasından elde edilen mukayese yazı örnekleri olay yerinde bulunan yazının kriminal incelemesinin yaptırıldığı, bu halde herhangi bir şüpheli durum görülmediğinden müteveffanın ailesinden yazı mukayese örneğinin istenmesine gerek bulunmadığı değerlendirilmiştir.

Ölü harici muayenesi ile otopsi raporu arasında çelişki olmakla beraber muteber olanın otopsi raporu olması nedeniyle bu çelişkinin esasa müessir olmadığı sonucuna varılmıştır. (Hak. Yb. Yakup Duranoğlu; ölü harici muayenesi ile otopsi raporu arasındaki çelişkinin esası etkili olduğu, bu mübânenetin giderilmesi gerektiği, esasında ölü harici muayenesinde mermi giriş ve çıkış yerlerinin tespitinin yapılmaması gerektiği, zira bu incelemenin uzmanlarınca yapılmaması halinde yanlış sonuçlara neden olabileceği, nitekim olayımız da sanki müteveffanın arkadan yaralandığı gibi bir izlenim meydana geldiği, otopsi raporunun bu tespiti doğrulamadığı, zira otopsi raporuna göre mermi giriş yerinin göğüs ön kısmından olduğunun tespit edildiği, Askeri Savcılık tarafından ölü harici muayenesindeki mermi giriş ve çıkış deliğinin yerinin tespitinin KYO kararına dercedilmesiyle otopsi raporu ile ölü harici muayenesi arasındaki çelişkiyi de gidermes gerektiği düşüncesi ile bu sonuca muhalif kalmıştır.)

CMK.nin 234/1-a maddesinde mağdur ve müştekinin hakları sayılmıştır. Soruşturmanın gizliliğini tehlikeye düşürmemek kaydıyla soruşturma dosyasından belge örneklerinin mağdura veya suçtan zarar görene verilmesi gerektiği açıktır.

Müteveffaya, rahatsızlığına rağmen nöbet yazılması hususu ayrı bir soruşturma konusu olmakla birlikte bu yöndeki itirazın suç duyurusu olarak kabulü ile ilgili 353 sayılı Kanun'un 93. maddesi gereği işlem yapmak hususu müşteki ve Askeri Savcılığın ihtiyarında görülmüştür.

Değindiği şekilde müteveffanın, kendi iradesi ve hareketi dışında, ölüme müessir herhangi bir eylem, kusur veya ihmâl bulunmadığı anlaşıldığından vaki itirazın yerinde olmadığı anlaşılmakla (...) itirazın reddine (...) karar verildi."

32. Bu kararın 13/12/2014 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmesiyle 24/12/2014 tarihli bireysel başvuru yapılmıştır.

33. Başvurucular anılan olay sebebiyle Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde (AYİM) tam yargı davası açtıklarına dair herhangi bir bilgi vermemiştir. Anayasa Mahkemesi, bu hususta bilgi edinmek amacıyla AYİM Genel Sekreterliğine 23/2/2017 tarihinde müzekkere yazmış ve söz konusu olay sebebiyle başvurucular tarafından açılmış bir tam yargı davasının bulunup bulunmadığını sormuştur. AYİM Başkanlığı 28/2/2017 tarihli yazı ile kayıtlarında başvurucular adına bir davaya rastlanmadığını bildirmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

34. 21/6/1927 tarihli ve 1111 sayılı Askerlik Kanunu'nun Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 28. maddesi şöyledir:

"Son yoklamaları yapılan kimseler Türk Silahlı Kuvvetleri Beden Kabiliyeti Yönetmeliğine göre ikiye ayrılırlar.

1. Askerliğe elverişli olanlar,

2. Askerliğe elverişli olmıyanlar. Askerliğe elverişli olmıyanlar asker edilmezler.

Askerliğe elverişli olup olmadıklarının tespiti için yoklama kurullarınca bir hastane sağlık kurulu muayenesine gönderilmelerinde zaruret görülenlerin, yönetmelikte tespit edilecek esaslara göre yol ve iâşe masrafları Devletçe ödenir."

35. 24/11/1986 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanan 86/11092 sayılı mülga Türk Silahlı Kuvvetleri Sağlık Yeteneği Yönetmeliği'nin (Yönetmelik) Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte olan 4. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Bu Yönetmeliğe bağlı ekler aşağıda gösterilmiştir:

1) *Türk Silahlı Kuvvetlerinde görevli general, amiral, üstsubay, subay, yedek subay, astsubay, uzman jandarma, uzman erbaş, sözleşmeli erbaş ve er, askeri öğrenci, yedek subay adayları, yükümlüler ve erlerin sağlık yeteneklerine göre gruplandırmalarını gösteren Hastalık ve Arızalar listesi."*

36. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte olan 5. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"Yükümlülerin ilk sağlık muayeneleri Askerlik Kanunu gereğince son yoklama sırasında askerlik şubelerinde toplanan askerlik meclisindeki iki tabip (birisi sivil olabilir) tarafından aşağıdaki şekilde yapılır.

1) *Ruh ve beden durumları ile iç organları dikkatle gözden geçirilir, nabız sayılır, kan basıncı ölçülür, çıplak olarak belirlenen boy ve kilolar tespit edilir. Soluk alma ve vermedeki göğüs genişlikleri ve muayene sonunda bulunan hastalık ve arızalar kaydedilir. Yükümlünün bildiği herhangi bir hastalık veya arızası olup olmadığına ilişkin ve muayene sırasında herhangi bir sağlık yakınması bulunup bulunmadığına ilişkin ekte yer alan Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formuna uygun yazılı beyanı alınır. Yükümlünün beyan ettiği hastalık veya arızasına ilişkin elinde mevcut bulunan tıbbi belgelerin birer örnekleri de alınarak yükümlünün beyanı ile birlikte askerlik şubesinde muhafaza edilir.*

2) *Yükümlünün beyan ettiği hastalık veya arızası ya da fizik muayene ile saptanan bozuklukları nedeniyle muayene sonucunda karar verilemeyenlerle gözlem altında bulunmaları, uzman tabip tarafından değerlendirilmeleri veya laboratuvar ya da görüntüleme tetkikleri gibi ileri tetkiklerle değerlendirilmeleri gerekenler en yakın asker hastanesine gönderilir.*

3) *Yükümlü tarafından beyan edilmeyen ya da fizik muayene sırasında belirti ve bulgusuna rastlanamayan çeşitli hastalık ve arızaların ortaya konması veya taranması için laboratuvar veya görüntüleme tetkiki gibi ileri tetkikler yapılması gerekmez. Yükümlülerin bu şekilde gerçekleştirilen sağlık muayenelerinde askerliğe elverişli bulunmaları, kendilerinin muayene tarihinde tam sağlıklı olduklarını göstermez ve silâh altına alındıktan sonra saptanan hastalık ve arızalarının askerlik sırasında ortaya çıktığının kanıtı veya karinesini tek başına oluşturmaz."*

37. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte olan 6. maddesi şöyledir:

"Askerlik çağına giren yükümlüler, son yoklamaları sırasında askerlik meclislerinde veya asker hastanelerinin sağlık kurullarında, askerliğe elverişli olanlar ve askerliğe elverişli olmayanlar olmak üzere gruplandırılır.

1) Askerliğe elverişli olanlar: Sağlık yetenekleri bakımından hiçbir hastalık ve arızası bulunmayanlar ile hastalık ve arızaları, Hastalık ve Arızalar Listesinin A dilimlerine girenlerdir.

2) Askerliğe elverişli olmayanlar: Hastalık ve arızaları, Hastalık ve Arızalar Listesinin B ve D dilimlerine girenlerdir."

38. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte olan 10. maddesi şöyledir:

"Son yoklamaları yapılan yükümlüler, askerliğe elverişli olanlar ve askerliğe elverişli olmayanlar olmak üzere gruplandırılır.

Son yoklamaları sırasında askerlik meclislerince; askerliğe elverişli olmadığı tespit edilen yükümlüler, askere alınmazlar. Bunlardan arızaları gözle görülebilecek kadar belirgin olanların raporlarına, arızayı gösteren ön ve her iki yan cepheden çekilmiş üçer adet boy fotoğrafı eklenerek üç nüsha, yabancı askerlik şubesinde işlem yapılıyor ise dört nüsha rapor düzenlenerek onay makamlarına gönderilir ve onaylanan raporlar kesinleşir. Kesinleşen raporlardan biri ilgiliye verilir, biri onay makamınca, diğeri ise yerli ve yabancı askerlik şubesi başkanlığınca muhafaza edilir.

Sağlık durumları geçici olarak bozuk olan son yoklamaya tabi yükümlülere ertesi yıla bırakma, sevke tabi olanlara sevk tehiri kararı verilir ve üç nüsha rapor düzenlenerek onay makamlarına gönderilir. Raporları onaylanan bu yükümlülere ertesi yıla bırakma veya sevk tehiri işlemi yapılır. Onay makamlarınca tekrar muayenesine lüzum görülen yükümlüler, yeniden muayeneye gönderilir ve bunlara muayene sonucu alacakları rapor kararlarına göre işlem yapılır. Ertesi yıla bırakılanlar veya herhangi bir sebeple bir defadan fazla sağlık muayenesine tabi tutulanlar hakkında, her bir işlem öncesinde Yükümlülere Yoklamalarda Uygulanacak Sağlık Durumu Hakkında Bilgi Formu doldurtulur.

Tabipler tarafından kesin karar verilemeyenler, en yakın asker hastanelerine gönderilir. Bunların kesin kararları, bu hastanelerin sağlık kurullarınca verilir."

39. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevengin'in askerlik yaptığı dönemde yürürlükte olan 15. maddesi şöyledir:

"Askere alındıktan sonra asker hastanelerinin sağlık kurullarından "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alan erler, raporlarının onaylanmasını beklemek üzere bu hastaneler tarafından yerli kayıtlı bulunduğu askerlik şubesi emrine gönderilir. Ayrıca durum silah altında bulunanların birliklerine duyurulur. Terhis işlemleri, raporları ilgili makamlarca onaylanıp askerlik şubesine geldikten sonra ilgili yönergeye göre yapılır. "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alanlar gerektiğinde ilgili makamlarca yeniden asker hastanelerinin sağlık kurullarına muayeneye gönderilerek alacakları son rapor kararına göre, ilgili yönerge gereğince işlem görür. "Askerliğe Elverişli Değildir" kararı alanlar emsalinin kanunda yazılı yaş sınırı dışına çıkma tarihine kadar Milli Savunma Bakanlığınca gerektiğinde tekrar muayene ettirilerek alacakları son rapor kararına göre işlem görür."

40. Anılan Yönetmelik'in 16. maddesi şöyledir:

"Geçici hastalık veya arızaları olan yükümlülerle er ve erbaşlara aşağıdaki işlemlerden biri yapılır.

- 1) Ertesi yıla bırakma,
- 2) Sevki geciktirme,
- 3) Hava değişimi.

Bu işlemleri gerektiren hastalık ve arızalar bu yönetmeliğin arızalar listesinin C dilimlerinde gösterilmiştir."

41. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevingin'in askere alındığı tarihte yürürlükte olan 17. maddesi şöyledir:

"Son yoklamada veya son yoklamadan sonra gönderildikleri sağlık kurullarında yapılan muayeneleri sonucu geçici bir hastalık veya arızaları tesbit edilenlere ertesi yıla bırakma işlemi yapılır."

42. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevingin'in askere alındığı tarihte yürürlükte olan 18. maddesi şöyledir:

"Askerliklerine karar verilen yükümlülere, sevkleri tarihine kadar geçecek süre içerisinde, hastalanır veya arızalanırlarsa, askerlik şubelerince gönderilecekleri sağlık kurullarında muayene sonucu alacakları raporlara göre sevki geciktirme işlemi yapılır."

43. Anılan Yönetmelik'in Cihan Sevingin'in askerlik yaptığı dönemde yürürlükte olan 19. maddesi şöyledir:

"Askerlik şubelerince birliklerine sevklerinden sonra geçici bir hastalığı tesbit edilen er ve erbaşlara hava değişimi işlemi yapılır."

44. Anılan Yönetmelik'e ekli Hastalık ve Arızalar Listesi'nin "*Ruh Sağlığı ve Hastalıkları*" üst başlıklı 15 ila 18. maddelerinde ruh sağlığı bozukluklarının farklı çeşitleri A, B, C ve D şeklinde kısımlara ayrılarak ayrıntılı şekilde belirtilmiştir.

V. İNCELEME VE GEREKÇE

45. Mahkemenin 19/7/2017 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

Yaşam Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

46. İddianın değerlendirilmesinde dayanak alınacak Anayasa'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" kenar başlıklı 17. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, yaşama, maddî ve manevî varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir."

47. Anayasa'nın 5. maddesi şöyledir:

"Devletin temel amaç ve görevleri, (...) kişinin temel hak ve hürriyetlerini, sosyal hukuk devleti ve adalet ilkeleriyle bağdaşmayacak surette sınırlayan siyasal, ekonomik ve sosyal engelleri kaldırmaya, insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmaktır."

1. Cihan Sevingin'in Yaşamının Üçüncü Kişi ya da Kişilerin Eylemlerine Karşı Korunmadığına İlişkin İddia

48. Başvurucular; askerliğinin bitmesine yalnızca yirmi bir gün kalan ve gemi kaptanlığı gibi iyi bir mesleği olan oğullarının intihar etmesini açıklayacak mantıklı bir gerekçenin bulunmadığını, nitekim merminin giriş ve çıkış yeri ile ilgili otopsi raporu ile ölü harici muayenesindeki değerlendirmelerin birbiri ile çeliştiğini, ölü harici muayenesinde merminin sırt bölgesinden girmiş olabileceğinin değerlendirildiğini belirterek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

49. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığını koruma hakkı birbiriyle sıkı bağlantıları olan, devredilmez ve vazgeçilmez haklardan olup devletin bu konuda pozitif ve negatif yükümlülükleri bulunmaktadır. Devletin negatif bir yükümlülük olarak yetki alanında bulunan hiçbir bireyin yaşamına kasıtlı ve hukuka aykırı olarak son vermeme, bunun yanı

sıra pozitif bir yükümlülük olarak yine yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların gerek diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğü bulunmaktadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, B. No: 2012/752, 17/9/2013, §§ 50, 51).

50. Cihan Sevengin'in üçüncü kişi ya da kişilerce öldürülmüş olabileceği yönündeki iddianın başvuru tarafından ortaya konan deliller ile soruşturma dosyasında bulunan bilgi ve belgeler ışığında değerlendirilmesi gerekir. Başvuru dosyasında bulunan bu bilgi ve belgeler, ölümün üçüncü kişi ya da kişilerce gerçekleştirilmiş olabileceği iddiası hakkında değerlendirme yapma bakımından yeterlidir.

51. Anayasa Mahkemesi tarafından bu bilgi ve belgeler ışığında yapılacak olan değerlendirmede ispat ölçütü olarak "makul şüphenin ötesinde" ilkesinin benimsendiğini ve bu ilkenin uygulanacağını vurgulamak gerekir. Böyle bir ispat yeteri derecede sağlam, açık ve birbiri ile uyumlu çıkarsamaların ya da aksi ispat edilememiş benzer maddi karinelerin bir arada bulunmasına bağlı olabilir (Benzer yöndeki AİHM kararları için bkz. *Uçar/Türkiye*, B. No: 52392/99, 11/4/2006 § 74; *Orhan Türkiye*, B. No: 25656794, 18/6/2002, § 264; *Nachova ve diğerleri/Bulgaristan*, 43577/98, 43579/98, 6/7/2005, § 147).

52. Başvurucular, oğullarının üçüncü kişi ya da kişilerce öldürülmüş olabileceği iddiasını ileri sürmekle birlikte bu eylemin hangi şüpheli kişi ya da kişilerce gerçekleştirilmiş olabileceği hususunda herhangi bir açıklamada bulunmamıştır. Başvurucular bu yöndeki iddialarını ispatlamak amacıyla özellikle ölü harici muayenesindeki değerlendirmelere vurgu yapmıştır.

53. Öncelikle belirtmek gerekir ki başvuru dosyasında, başvuru dosyasında, başvuru dosyasının oğlu Cihan Sevengin'in komutanları ya da arkadaşları ile sorun yaşadığına yahut onlarla kavgalı olduğuna ya da onlar tarafından tehdit edildiğine dair hiçbir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Ölü harici muayenesindeki değerlendirme (merminin sırt bölgesinden girmiş olabileceği yönündeki değerlendirme) haricinde soruşturma dosyasındaki hiçbir bilgi ve belge de cinayet iddiasını desteklememektedir. Bu durumda, cinayet iddiasını destekleyici nitelikteki tek delil olan ölü harici muayenesindeki değerlendirmelerin soruşturma kapsamında alınan diğer raporlarla mukayese edilerek incelenmesi ve olayın cinayet olmadığını kesin olarak veya her türlü makul şüphenin ötesinde ortaya konması gerekmektedir.

54. Ölü harici muayenesi işlemine katılan Aile Hekimi Uzmanı M.A.Z. ile Aile Hekimi S.B., cesedin sırt bölgesindeki lezyonunun küçük göğüs bölgesindeki lezyonun ise büyük olduğunu dikkate alarak sırttaki lezyonun giriş deliği göğüsteki lezyonun ise çıkış deliği ile uyumlu olduğu kanaatine varmıştır. Bununla birlikte ölü harici muayenesine katılan bu hekimler, söz konusu tespitlerin kesin olmadığını ve müteveffanın kesin ölüm sebebinin tespiti için Adli Tabiplikçe ayrıntılı bir inceleme yapılması gerektiğini özellikle vurgulamıştır.

55. Bu değerlendirmeler üzerine kesin ölüm sebebinin tespiti için klasik otopsi yapılmasına karar verilmiştir. Bu kapsamda 3/3/2014 tarihinde Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesinde klasik otopsi işlemi gerçekleştirilmiş ve bunun sonucunda Adli Tıp Kurumu Morg İhtisas Dairesi Başkan Vekili Prof. Dr. S.K., Otopsi Şube Müdür Vekili Doç. Dr. B.Ş., Adli Tıp Uzmanı E.Ö., Asistan Dr. M.Ö. ve Otopsi Teknikeri F.E.nin imzalarının bulunduğu otopsi raporu hazırlanmıştır. Söz konusu raporda ise mermi çekirdeğinin göğüs bölgesinden girdiği ve sırt bölgesinden vücudu terk ettiği ayrıntılarıyla açıklanmıştır. Otopsi raporunda ayrıca atışın bitişik atış mesafesinden yapılmış olduğu ifade edilmiştir.

56. Bunların yanı sıra Jandarma Genel Komutanlığı Kriminal Daire Başkanlığı Kimyasal İnceleme Laboratuvarı tarafından yapılan atış artığı analizinde de müteveffaya ait kapüşonlu kazağın göğüs bölgesinde bir adet delinmenin olduğu, kazağın bu bölgede

tespit edilen atış artıklarının dağılımı ve yoğunluğu dikkate alındığında yapılan atışın bitişik atış olduğunun değerlendirildiği belirtilmiştir.

57. Bu durumda mermi çekirdeğinin sırt bölgesinden girmiş olabileceği yönündeki değerlendirmenin ölü harici muayenesine katılan aile hekimlerince yapıldığı ve bu değerlendirmenin kesin olmadığı özellikle vurgulandığı, alanında uzman kişilerce gerçekleştirilen klasik otopsi işlemi sonucunda ise mermi çekirdeğinin göğüs bölgesinden girdiği ve sırt bölgesinden vücudu terk ettiği tespitlerinde bulunduğu, atış artığı analizi neticesinde hazırlanan uzmanlık raporunda da atışın göğüs bölgesinden bitişik atışla yapıldığının değerlendirildiği, atış artığı analizi neticesinde hazırlanan uzmanlık raporundaki tespitler ile otopsi raporundaki tespitlerin birbirini doğrular nitelikte olduğu, her iki raporda da atışın göğüs bölgesinden bitişik atışla yapılmış olduğunun ifade edildiği dikkate alındığında soruşturma makamlarının otopsi raporundaki tespitlere itibar ederek bu tespitler doğrultusunda karar vermesinde soruşturmayı etkisiz kılan bir yön bulunmadığı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla soruşturma makamlarının Cihan Sevengin'in intihar ettiği yönündeki tespitinden ayrılmayı gerektirecek geçerli bir nedenin somut olayda bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

58. Açıklanan gerekçelerle Cihan Sevengin'in yaşamının üçüncü kişi ya da kişilerin eylemlerine karşı korunamadığı yönündeki şikâyetler yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Cihan Sevengin'in Yaşamının Kendi Eylemlerine Karşı Korunmadığına İlişkin İddia

59. Başvurucular; devletin pozitif yükümlülüğünü gereği gibi yerine getirmemesi nedeniyle oğullarının yaşam hakkının ihlal edildiğini, bel fitiği rahatsızlığı bulunan oğullarına nöbet tutturulmasının vahim bir hata olduğunu belirterek yaşam hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

a. Genel İlkeler

60. Devletin yetki alanında bulunan tüm bireylerin yaşam hakkını gerek kamusal makamların ve diğer bireylerin gerekse kişinin kendisinin eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı koruma yükümlülüğünün bulunduğunu yeniden vurgulamak gerekir (bkz. § 49).

61. Anayasa Mahkemesinin yaşam hakkı kapsamında devletin sahip olduğu pozitif yükümlülükler açısından benimsediği temel yaklaşıma göre devletin sorumluluğunu gerektirebilecek şartlar altında gerçekleşen ölüm olaylarında Anayasa'nın 17. maddesi devlete, elindeki tüm imkânları kullanarak bu konuda ihdas edilmiş yasal ve idari çerçevenin yaşamı tehlikede olan kişileri korumak için gereği gibi uygulanmasını ve bu hakka yönelik ihlallerin durdurulup cezalandırılmasını sağlayacak etkili idari ve yargısal tedbirleri alma görevi yüklemektedir. Bu yükümlülük, kamusal olsun veya olmasın yaşam hakkının tehlikeye girebileceği her türlü faaliyet için geçerlidir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 52).

62. Bu kapsamda bazı özel koşullarda devletin kişinin kendi eylemlerinden kaynaklanabilecek risklere karşı yaşamı korumak amacıyla gerekli tedbirleri alma yükümlülüğü bulunmaktadır. Zorunlu askerlik hizmeti için de geçerli olan bu yükümlülüğün ortaya çıkması için askerî mercilerin kendi kontrolleri altındaki bir kişinin kendini öldürmesi konusunda gerçek bir risk olduğunu bilip bilmediklerini ya da bilmeleri gerekip gerekmediğini tespit etmek, böyle bir durum söz konusu ise bu riski ortadan kaldırmak için makul ölçüler çerçevesinde ve sahip oldukları yetkiler kapsamında kendilerinden beklenen her şeyi yapıp yapmadıklarını incelemek gerekmektedir. Ancak özellikle insan davranışının öngörülemezliği, öncelikler ve kaynaklar değerlendirilerek yapılacak işlemin veya

yürütülecek faaliyetin tercihi dikkate alınarak pozitif yükümlülük, yetkililer üzerine aşırı yük oluşturacak şekilde yorumlanmamalıdır. Bu çerçevede Anayasa Mahkemesince yapılacak incelemede, basit bir ihmali veya değerlendirme hatasını aşan bir kusurun askerî yetkililere atfedilebilir atfedilemeyeceğinin ortaya konması gerekmektedir (*Sadık Koçak ve diğerleri*, B. No: 2013/841, 23/1/2014, § 74).

63. Askerlik yükümlülüğü kapsamında yürütülen bazı eylem ve etkinliklerin doğasına ve insan unsuruna bağlı olarak ortaya çıkan risk seviyesine uygun şekilde yaşamı koruyucu yasal ve idari düzenlemelerin bulunması gerekmektedir. Devlet askerlik görevini zorunlu kıldığı için özellikle silahların kullanımı konusunda büyük bir titizlik göstermeli ve psikolojik sorunları olan askerlerin tedavi edilmesini ve onlara yönelik uygun tedbirlerin alınmasını sağlamalıdır. Oluşturulan yasal ve idari düzenlemelerde, askerlik yaşamının doğasında var olan tehlikelerle karşı karşıya bulunan askerlerin etkin bir şekilde korunmasını sağlayan uygulamaya ilişkin tedbirlerin ve emir komuta zinciri içinde yer alan sorumlular tarafından işlenebilecek kusur ve hataların tespit edilmesini sağlayacak usullerin öngörülmesi gerekmektedir. Bu çerçevede askere alım sırasında kişilerin uygun denetimlerden geçirilmesi ve askerlik öncesinde ve sırasında kişilere gerekli denetim ve müdahalelerin yapılması büyük önem taşımaktadır (*Sadık Koçak ve diğerleri*, §§ 75, 76).

64. Kişilerin yaşamının korunması için yeterli yasal ve idari bir çerçevenin oluşturulması yükümlülüğü, askerlik hizmetini ifa eden kişilerin yaşam ve sağlıklarının korunması için de geçerlidir.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

65. Başvuru konusu olay açısından yukarıda yer verilen ilkeler çerçevesinde devletin Cihan Sevengin'in yaşamını kendi eylemine karşı koruma yükümlülüğünün olup olmadığının tespiti gerekmektedir. Bu bağlamda öncelikli olarak askerî yetkililerin Cihan Sevengin'in intihar etme riskini bilip bilmediklerinin veya bilmelerinin gerekip gerekmediğinin ortaya konması, böyle bir durum söz konusu ise yetkileri çerçevesinde gerekli tedbirleri alıp almadıklarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir.

66. Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan Yönetmelik'in 5. maddesinde; askerlik çağına giren yükümlülerin askere alınmadan önce sağlık muayenesinden geçireceği, bu muayene sırasında yükümlünün bildiği herhangi bir hastalık veya arızasının bulunup bulunmadığına ve muayene esnasında herhangi bir sağlık yakınmasının olup olmadığına ilişkin yazılı beyanının alınacağı belirtilmiştir (bkz. § 36). Aynı Yönetmelik'in Cihan Sevengin'in askere alındığı tarihte yürürlükte bulunan 10. maddesinde ise sağlık kontrolleri neticesinde askerliğe elverişli olmadığı tespit edilen yükümlülerin askere alınmayacağı belirtilmiş; sağlık durumları geçici olarak bozuk olan son yoklamaya tabi yükümlüler hakkında ertesi yıla bırakma kararı, sevke tabi olanlar hakkında ise sevk tehiri kararı verileceği ifade edilmiştir (bkz. § 38). Başvuru formu ve eklerinde askerlik öncesi yapılan sağlık kontrolüne ilişkin bilgi ve belge bulunmamakla birlikte, birliğe katılış sırasında yapılan mülakat ve anketlerde Cihan Sevengin'in bel fitiği rahatsızlığı dışında herhangi bir rahatsızlığının bulunmadığını beyan ettiği görülmektedir (bkz. §§ 9, 10). Başvurucular da oğullarının askere alınmadan önce yahut askerliğe sevk işlemleri sırasında maddi, ailevi ya da psikolojik bir sorununun bulunmadığını ifade etmiştir.

67. Cihan Sevengin'in askerlik yaptığı dönemde yürürlükte bulunan Yönetmelik'in 15. maddesinde, ilgili raporların alınması hâlinde askere alındıktan sonra da "*Askerliğe elverişli değildir.*" kararının alınabileceği belirtilmiştir (bkz. § 39). Aynı Yönetmelik'in 19. maddesinde ise askerlik şubelerince birliklerine sevklerinden sonra geçici bir hastalığı tespit edilen er ve erbaşlara hava değişimi işleminin uygulanacağı ifade edilmiştir (bkz. § 43). Başvuru formu ve ekleri ile soruşturma dosyasında başvurucuların oğlu Cihan Sevengin'in

askerlik hizmetini ifa ettiği sırada psikolojik bir rahatsızlıktan muzdarip olduğuna ve bu kapsamda bir tedavi gördüğüne ilişkin bilgi ve belge bulunmamaktadır. Cihan Sevengin'in bel fitiği rahatsızlığı nedeniyle yaşadığı acı sonucunda intihar ettiğini kabul etmek ise somut olaydaki verilen kapsamında mümkün gözükmemektedir.

68. Başvuru formu ve eklerinde, Cihan Sevengin'in askerî yetkililerin dikkatini çekebilecek herhangi bir davranış bozukluğu sergilediğine ilişkin bir kayıt da mevcut değildir.

69. Soruşturma kapsamında ifadesi alınan tanıkların ise genel olarak Cihan Sevengin'in arkadaşlarıyla iyi geçinen ancak içine kapanık ve sessiz birisi olduğu yönünde beyanda buldukları görülmektedir (bkz. §§ 22-25).

70. Yukarıdaki açıklamalar dikkate alındığında başvuru sahiplerinin oğlu Cihan Sevengin'in 2/3/2014 tarihinde gerçekleşen ölüm olayına kadar yakın ve gerçek intihar riski olarak kabul edilebilecek anormal bir davranış sergilemediği ve kendisini intihara sürükleyecek psikolojik sorunları bulunduğunu ortaya koyacak nitelikte açık ve uyarıcı bir emare göstermediği anlaşılmaktadır. Cihan Sevengin'in içine kapanık ve sessiz bir asker olması ise tek başına askerî yetkililerce fark edilmesi gereken yakın bir intihar riskinin öncü emaresi olarak değerlendirilemez.

71. Tüm bu hususlar dikkate alındığında askerî yetkililerin askerlik öncesi dönemde kayda değer herhangi bir psikolojik sıkıntısı bulunmayan ve olay anına kadar genel kişilik yapısı doğrultusunda normal davranışlar sergileyen müteveffanın intihar etme riskini bildikleri ya da bilmeleri gerektiği sonucuna ulaşılması mümkün değildir. Dolayısıyla kamu makamlarının intihar olayını önleyememiş olmaları nedeniyle sorumlu tutmak, yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülükler bakımından idari mercilere aşırı bir yük yüklemek anlamına gelecektir.

72. Açıklanan nedenlerle Cihan Sevengin'in yaşamının kendi eylemlerine karşı korunamadığı yönündeki şikâyet yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

3. Yaşam Hakkı Kapsamında Etkili Bir Soruşturma Yürütülmediğine İlişkin İddia

73. Başvuru sahipleri; oğulları Cihan Sevengin'in askerlik hizmetini ifa etmekte iken ateşli silah yaralanması sonucu vefat ettiğini, olay hakkında yürütülen soruşturma sonucunda ölüm olayının intihar neticesinde gerçekleştiği gerekçesiyle kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiğini, merminin giriş ve çıkış yeri ile ilgili olarak otopsi raporu ile ölü harici muayenesindeki değerlendirmelerin birbiri ile çeliştiğini, soruşturma makamlarının bu çelişkiyi gidermek için herhangi bir girişimde bulunmadığını, intihar notu olduğu iddia edilen yazı ile oğullarının el yazısının karşılaştırılması için kendilerinden yazı örneğinin talep edilmediğini, takipsizlik kararına itiraz için yapılan başvuruda soruşturma dosyasının tamamının başvuru babaya verilmemiş olmasının ölümün şüpheli olduğunu ve soruşturmanın etkili olmadığını gösterdiğini ileri sürmüştür.

a. Genel İlkeler

74. Anayasa'nın 17. maddesinde düzenlenen yaşam hakkı kapsamında devletin yerine getirmek zorunda olduğu pozitif yükümlülüklerin usule ilişkin boyutu, yaşanan ölüm olayının tüm yönlerinin ortaya konmasına ve sorumlu kişilerin belirlenmesine imkân tanıyan bağımsız bir soruşturmanın yürütülmesini gerektirmektedir. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, doğal olmayan her ölüm olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmî bir soruşturma yürütmek durumundadır (*Serpil Kerimoğlu ve diğ.leri*, § 54). Bu usul yükümlülüğünün gerektiği

şekilde yerine getirilmemesi hâlinde devletin negatif ve pozitif yükümlülüklerine gerçekten uyup uymadığının tam olarak tespit edilmesi mümkün değildir. Bu nedenle soruşturma yükümlülüğü, devletin bu madde kapsamındaki negatif ve pozitif yükümlülüklerinin güvencesini oluşturmaktadır (*Salih Akkuş*, B. No: 2012/1017, 18/9/2013, § 29).

75. Yaşam hakkının korunması, silah altındaki bir askerin askerî makamların kontrolü altında iken “şüpheli” bir biçimde ölmesi durumunda bağımsız ve tarafsız bir şekilde etkili ve uygun resmî bir soruşturmanın yürütülmesini de gerekli kılmaktadır. Bu şekilde yaşam hakkını korumak için ihdas edilen yasal ve idari çerçevenin etkili bir şekilde uygulanması temin edilebilecektir. Bu amaçla yürütülen araştırma ve soruşturmanın öncelikle olayların tam olarak nasıl meydana geldiğinin belirlenmesini, ikinci olarak ise sorumluların tespit edilmesini ve gerek görüldüğünde cezalandırılmasını sağlayacak nitelikte olması gerekir. Bu kapsamda yürütülen işlemler, ön soruşturma aşamasının ötesine geçmeli ve yargı aşaması da dâhil bütün süreç 17. maddenin gereklerine cevap vermelidir. Böylelikle derece mahkemeleri hiçbir durumda mağdurların yaşam hakkına, maddi ve manevi varlığına karşı yapıldığı sabit görülen saldırıları cezasız bırakmamalıdır (*Sadık Koçak ve diğerleri*, § 77).

76. Yaşam hakkı kapsamındaki pozitif yükümlülük her olayda mutlaka ceza soruşturması yürütülmesini gerektirmemektedir. İhmal nedeniyle meydana gelen ölüm olaylarında mağdurlara hukuki, idari ve hatta disiplinle ilgili hukuk yollarının açık olması yeterli olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 59). Ancak somut olay açısından yetkili ve sorumlu kişilerin muhakeme hatasını veya dikkatsizliği aşan bir ihmalinin yani olası sonuçların farkında olmalarına rağmen kendilerine verilen yetkileri göz ardı ederek olayda ortaya çıkan riskleri bertaraf etmek için gerekli ve yeterli önlemleri almama gibi bir durumun bulunup bulunmadığına karar verilmesi gerekmektedir. Çünkü bu gibi durumlarda bireyler kendi insiyatifleriyle hangi hukuk yollarına başvurmuş olursa olsun insanların hayatının tehlikeye girmesine neden olan kişiler aleyhine hiçbir suçlamada bulunulmaması ya da bu kişilerin yargılanmaması 17. maddenin ihlaline neden olabilir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, §§ 60-62).

77. Yaşam hakkı kapsamında yürütülmesi gereken ceza soruşturmalarının amacı yaşam hakkını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde uygulanmasını ve vuku bulan ölüm olayında varsa sorumluları ve sorumluluklarını tespit etmek üzere adalet önüne çıkarılmalarını sağlamaktır. Bu, bir sonuç yükümlülüğü değil uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Anayasa'nın 17. maddesi hükümleri başvuruçulara üçüncü tarafları belirli bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırma hakkı verdiği tüm yargılamaların mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza kararıyla sonuçlandırma yükümlülüğü verdiği anlamına gelmemektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 56).

78. Soruşturmanın etkililik ve yeterlilik açısından temin adına soruşturma makamlarının resen harekete geçmesi ve ölüm olayını aydınlatabilecek sorumluların tespitine yarayabilecek bütün delillerin toplanması gerekmektedir (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 57; *Sadık Koçak ve diğerleri*, § 94).

79. Ölüm olayına ilişkin yapılacak etkili bir soruşturma kapsamında yetkililerin; tanıkların ifadelerinin alınması, bilirkişi incelemeleri ve gerektiğinde yaralanmalar ile ilgili eksiksiz ve detaylı bir rapor hazırlanmasına imkân verecek otopsinin yapılması, ölüm sebebinin objektif analizinin yapılması ve söz konusu olaylarla ilgili kanıtların elde edilmesi için mümkün olan tüm tedbirlerin alınması gibi işlemleri yapmaları gerekmektedir. Ölüm sebebinin veya olası sorumlulukların tespit edilmesini olumsuz yönde etkileyecek nitelikteki her türlü eksiklik, etkili bir soruşturma yürütülmesi açısından risk teşkil edebilecektir (*Meral Eşkili*, B. No: 2013/7586, 4/11/2015, § 89)

80. Yürütülecek ceza soruşturmalarının etkinliğini sağlayan hususlardan biri de teoride olduğu gibi pratikte de hesap verilebilirliği sağlamak için soruşturmanın veya sonuçlarının kamu denetimine açık olmasıdır. Buna ilaveten her olayda ölen kişinin yakınlarının meşru menfaatlerini korumak için bu sürece gerekli olduğu ölçüde katılmaları sağlanmalıdır (*Serpil Kerimoğlu ve diğerleri*, § 58).

81. Soruşturmanın etkililiğini sağlayan en alt seviyedeki inceleme, başvuruya konu soruşturmanın kendine özgü koşullarına göre değişir. Bu koşullar, ilgili bütün olay ve olgular temelinde ve soruşturmanın pratik gerçekleri gözönünde bulundurularak değerlendirilir. Bu nedenle soruşturmanın etkililiği bakımından her olayda geçerli olmak üzere bir asgari soruşturma işlemler listesi veya benzeri bir asgari ölçüt belirlemek mümkün değildir (*Fahriye Erkek ve diğerleri*, B. No: 2013/4668, 16/9/2015, § 68)

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

82. Yaşanan bir ölüm olayının oluşumuna ilişkin delillerin değerlendirilmesi idari ve yargısal makamların ödevidir. Ancak Anayasa Mahkemesinin başvuru konusu olayın gelişim şeklini anlayabilmek ve başvurucuların yakınlarının ölümünün “şüpheli” olduğuna dair iddialarının soruşturma makamları ve derece mahkemeleri tarafından karşılanıp karşılanmadığını nesnel bir şekilde değerlendirmek için olayın oluşum şeklini incelemesi gerekebilmektedir.

83. Başvurucuların iddiaları çerçevesinde ceza soruşturmasındaki işlemlere bakıldığında başvurucuların oğlu Cihan Sevengin'in 2/3/2014 tarihinde nöbet yerinde ateşli silah yaralanması sonucu göğsünden vurulmuş vaziyette bulunması olayı ile ilgili olarak Askerî Savcılık tarafından resen bir soruşturmanın başlatıldığı, olaydan haberdar edilen Askerî Savcının makul sayılabilecek bir sürede olay yerine intikal ettiği, Askerî Savcının talimatları doğrultusunda olay yeri incelemesinin yapıldığı, olay yerinin fotoğraflarının çekildiği ve krokisinin çizildiği, bu işlemler sonucunda ayrıntılı bir olay yeri inceleme raporunun hazırlandığı görülmektedir. Ölüm olayın gerçekleştiği gün ölü muayenesi ve akabinde otopsi işlemlerinin gerçekleştirildiği, gerçekleştirilen otopsi işlemi neticesinde hazırlanan raporda, Cihan Sevengin'in göğüs bölgesinden giren mermi çekirdeğinin sırt bölgesinden vücudu terk ettiği, bu yaralanmanın müstakilen öldürücü nitelikte olduğu, atışın bitişik atış mesafesinden yapılmış olduğu, Cihan Sevengin'in ölümünün ateşli silah mermi çekirdeği yaralanmasına bağlı kosta ve skapula kırıkları ile birlikte iç organ yaralanmasından kaynaklanan iç kanama sonucu meydana gelmiş olduğu tespitlerinin yapıldığı görülmektedir.

84. Soruşturma kapsamında ayrıca kimyasal ve balistik inceleme raporları alındığı, olay yerinde bulunan intihar notunun Cihan Sevengin'e ait diğer yazılarla mukayese edildiği ve bu incelemeler neticesinde intihar notunun Cihan Sevengin'in elinden çıkmış olduğunun belirlendiği, bunların yanı sıra askerî birlikte görevli olan müteveffanın arkadaşları ile üstlerinin tanık olarak dinlendiği anlaşılmaktadır.

85. Olaya ilişkin tanık ifadeleri ile teknik ve tıbbi raporlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, Askerî Savcılık tarafından Cihan Sevengin'in üçüncü kişi ya da kişilerin eylemi neticesinde öldürülüp öldürülmediği hususunda etkili bir soruşturma yürütüldüğü, bu sebeple somut olayda Askerî Savcılığın müteveffanın intihar etmek suretiyle hayatına son verdiği yönündeki tespitinden ayrılmayı gerektirecek bir durumun bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

86. Bununla birlikte yaşam hakkına ilişkin etkili bir soruşturma yapıldığından bahsedebilmek için müteveffayı intihara sürükleyen sebeplerin ve bu sebepler ile intihar arasındaki nedensellik bağının da araştırılması gerekmektedir.

87. Somut olaya bu açıdan bakıldığında Askerî Savcılık tarafından Cihan Sevengin'in kullandığı cep telefonu üzerinde çeşitli incelemeler yapıldığı ve Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı ile yazışmalar yapıldığı ancak cep telefonu üzerinde yapılan incelemede ve telefonun Telekomünikasyon İletişim Başkanlığından alınan dökümlerinde delil değeri taşıyabilecek bir bilgiye ulaşılamadığı anlaşılmaktadır. Askerî Savcılık tarafından ayrıca Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı ile Türk Eczacıları Birliğine müzakereler yazılarak müteveffanın 1/10/2013 ile 2/3/2014 tarihleri arasında kullanmış olduğu bir ilaç bulunup bulunmadığı araştırılmış ancak adı geçen kurumlarca gönderilen cevap yazılarında söz konusu tarihler arasında müteveffa adına bir kayıt bulunmadığı bildirilmiştir. Ayrıca müteveffayı intihara sürükleyen sebeplerin ortaya konması amacıyla müteveffanın arkadaşlarının ifadeleri alınmış ve müteveffanın intihar etmeden önceki psikolojik durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde, somut olayda soruşturma makamlarının müteveffayı intihara sürükleyen sebepleri aydınlatma isteğinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir hususun bulunmadığı sonucuna varılmıştır.

88. Müteveffanın yakınlarının meşru menfaatlerini koruyabilecek ölçüde soruşturmaya katılmaları etkili soruşturmanın önemli unsurlarındandır. Başvurucular her ne kadar soruşturma dosyasının tamamının kendilerine verilmediğini belirterek etkili bir soruşturma yürütülmediğini ileri sürmüş ise de başvuru formu ve eklerinde başvurucuların soruşturma dosyasının tamamının kendilerine verilmesini talep etmelerine rağmen bu talebin reddedildiğine ilişkin bir bilgi ve belge bulunmamaktadır. Başvuru formu ve ekleri bu kapsamda incelendiğinde, soruşturma dosyasında bulunan kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın arka sayfasına el yazısıyla "*Müteveffanın babası ve annesine 2.10.2014 günü ölü harici muayene zaptı ve adli tıp otopsi tutanağı ile iki adet CD (olay yeri fotoğrafları ile HTS dökümü), ayrıca emanetteki sağlık muayene fişi ilgili sayfa suretleri elden verildi.*" notunun düşüldüğü, başvurucuların bu belgeler haricinde başka bir bilgi ve belgeyi soruşturma makamlarından talep ettiğine dair başvuru dosyasında herhangi bir kaydın bulunmadığı anlaşılmaktadır. Soruşturma kapsamında başvuru baba Tuğrul Sevengin'in Askerî Savcı tarafından müşteki sıfatıyla ifadesinin alındığı, Tuğrul Sevengin'in bu aşamada olayla ilgili iddialarını ileri sürebilme ve araştırılmasını istediği hususları Askerî Savcılığın dikkatine sunabilme fırsatı elde edebildiği, başvurucuların gerek kendilerine bir sureti verilen belgelerdeki bilgiler gerekse kovuşturmaya yer olmadığına dair kararda ayrıntılı bir şekilde içeriklerine yer verilen olay yeri inceleme raporu, otopsi tutanağı ile diğer kimyasal ve balistik inceleme raporlarındaki bilgiler aracılığıyla Askerî Savcılık kararına etkili bir şekilde itiraz edebildiği, dolayısıyla başvurucuların soruşturmaya aktif bir şekilde katılabildiği, delillerini soruşturma makamlarına sunabildiği ve iddialarını soruşturma makamları önünde ileri sürebildiği görülmektedir.

89. Bütün bu veriler kapsamında somut olay bir bütün olarak değerlendirildiğinde Askerî Savcılık tarafından başvurucuların oğlunun hayatını kaybettiği olaya ilişkin derhâl soruşturma başlatıldığı ve soruşturmanın yaklaşık sekiz ay sekiz gün gibi makul bir sürede sonuçlandırıldığı, olaya ilişkin delillerin elde edilmesine yönelik ayrıntılı bir çalışma yapıldığı, olayın öncesinde ve olay anında yaşanan gelişmelerin detaylarıyla birlikte araştırıldığı, başvurucuların soruşturmaya aktif bir şekilde katılabildiği ve bu suretle somut olayın aydınlatılmasına yönelik yeterli çabanın gösterildiği anlaşılmıştır. Bu durumda yukarıda bahsedilen yaşam hakkının usul boyutuna ilişkin ilkeler karşısında başvuru konusu olayda, soruşturma makamının olayların seyrini aydınlatmaya yönelik işlemlerinden kuşku duyulmasını gerektirecek bir durumun veya yürütülen soruşturmanın derinliği ve ciddiyeti üzerinde etki gösterecek nitelikte bir eksikliğin bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Başvuru Numarası : 2014/20165

Karar Tarihi : 19/7/2017

90. Açıklanan nedenlerle somut olayda yürütülen ceza soruşturmasında yaşam hakkının usule ilişkin boyutu yönünden bir ihlalin olmadığı açık olduğu anlaşıldığından başvurunun bu kısmının da *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Yaşam hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın *açıkça dayanaktan yoksun olması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuruçular üzerinde BIRAKILMASINA 19/7/2017 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ